

Søren Gades grundlovstale

Taler

Søren Gade Jensen
Formand for Folketinget

Dato

5. juni 2025

Sted

Holstebro

1 Kære alle sammen

Jeg er glad for at kunne tale her i dag på grundlovsdag.

5 Det er nok en af de dage på året, hvor jeg føler mig mest dansk. Mit hjerte slår i takt med alt det, der gør Danmark til et dejligt land at bo i.

Vores folkestyre. Vores frihed. Vores tillid til hinanden. Vores danske samfund.

10 Der er holdt taler på denne dag, lige siden Kong Frederik Den Syvende i 1849 underskrev grundloven. Den fjernede kongens enevældige magt og satte folkestyre i stedet.

Jeg står her med en lille bog. Gæt engang hvad det er for en bog.

15

Den fylder ikke meget, men dens betydning er kæmpestor for os alle sammen.

Det er faktisk en trykt udgave af Danmarks Riges Grundlov i miniformat. I kan få et eksemplar senere.

20

De 89 paragraffer i grundloven danner rammen om det samfund, som vi kender og holder af.

25 De fleste af mine folketingskolleger vil bruge dagen på at komme med deres syn på den aktuelle politiske situation. De vil sætte sager på den politiske dagsorden og fremhæve forskelle mellem partierne. Det er fint og helt i grundlovens ånd.

Jeg vil bruge min taletid på alt det, der binder os sammen. På tværs af interesser og holdninger.

30

Folkestyre og frihed.

Det er værdier i grundloven, som vi måske ikke tænker så meget over til daglig.
35 Måske fordi vi har vænnet os til at tage dem for givet.

Jeg er et liberalt menneske. Derfor er frihed en central værdi for mig.

Men det er værd at huske på, at frihedsrettighederne ikke er tryllet frem af den
40 blå luft. De er resultat af en politisk kamp, der har dybe rødder og går helt tilbage til tiden omkring begyndelsen af 1800-tallet.

Dengang var der politisk grøde i flere europæiske lande. Folket krævede frihed.
De ville være med til at bestemme.

45 Det gik voldsomt for sig mange steder. Især i Frankrig, hvor tusinder mistede hovedet i guillotinen. Men da Danmark fik sin forfatning i 1849, blev der ikke løftet et sværd eller affyret et gevær. Det kan vi godt være stolte over.

50 Det er grundlovens fortjeneste, at vi kan trække vejret som frie mennesker.

Vi har ret til at udtrykke os, som vi vil.

Vi har ret til at tro på den Gud, vi vil.

55 Vi kan frit mødes og danne foreninger med dem, vi vil.

Mange af jer er uden tvivl medlem af en grundejerforening, en landboforening eller en sportsforening.

60 Nogle er måske også aktive i en sygdomsforening, der gør noget godt for andre.

Danmarks blomstrende foreningsliv står i gæld til grundloven.

65 De frivillige foreninger er livsnerven i det danske samfund. De fungerer også som en demokratisk træningsbane, hvor vi lærer fællesskabets kunst.

Lærer at tale, lytte og finde sammen om beslutninger, som flertallet kan se sig

70 selv i.

I Danmark har demokrati og frihed ført til økonomisk fremgang og velstand.
75 Sammen har vi skabt et af de rigeste samfund i verden.

Vi er en befolkning, der i undersøgelse efter undersøgelse erklærer sig som nogle af de lykkeligste i verden.

80 Der er næppe én forklaring på Danmarks topplacering. Men jeg er overbevist om, at vores frihedsrettigheder, velfærdsstat og sociale tryghed er blandt årsagerne. Sammen med vores tillid til hinanden og til myndighederne.

Vi har brugt friheden til at indrette os på måder, som har fremmet vores
85 interesser. Både de økonomiske og de mere holdningsmæssige.

Tænk på bøndernes andelsforeninger. De slog sig sammen for at kunne producere og sælge mælk, smør og kød med større fortjeneste.

90 Arbejderne dannede fagforeninger for at få bedre arbejdsvilkår og stå stærkere over for arbejdsgiverne.

Og kvinderne havde ikke fået samme rettigheder uden en stærk kvindebevægelse.

95

Det er også i høj grad med inspiration fra miljøbevægelsen, at Danmark nu er i gang med den grønne omstilling.

For mig viser det et frugtbart samspil mellem civilsamfundet og det politiske
100 system.

På Christiansborg er samspillet sat i system. Foreninger og borgergrupper kan få foretræde for et udvalg, når udvalgene behandler lovforslag.

Input fra dem, der ved, hvor skoen trykker, er guld værd.

105

Lovgiverne støtter omvendt foreningerne gennem tilskud og regulering. Det giver en dynamisk gensidighed. Civilsamfundet både påvirker og påvirkes af

politiske beslutninger.

110

Frihed er den bedste gave, vi mennesker kan give hinanden.

115 Men frie mennesker udgør faktisk et mindretal på verdensplan.

Det er kun knap hver tiende af Jordens befolkning, der lever i et fuldt demokrati.

120 Ufrihed og magtdominans ligger bag mange konflikter og krige i verden.

Jeg har endnu til gode at møde nogen, der vil ledes af politikere, som de ikke selv har stemt til magten.

125 Danmark har i 2025 og 2026 en reel chance for at gøre verden lidt bedre som medlem af FN's sikkerhedsråd. Vi kommer til at sætte typiske danske mærkesager på dagsordenen. Emner som sikkerhed, konflikthåndtering, fred, kvinders rettigheder og klima.

130 Hvis vi anlægger et historisk perspektiv, så har ufrihed også været årsag til krige og politiske spændinger på det europæiske kontinent.

Lad mig nævne tre eksempler fra den nyere tids historie.

135 Truslen fra Hitlers nazistiske regime, hans racistiske ideologi og hans ønsker om overherredømme udløste Anden Verdenskrig. Det var en krig mod et totalitært regime.

140 Den kolde krig mellem USA og Sovjetunionen og USA stod mellem demokrati og kommunisme.

Det var med baggrund i den kommunistiske trussel, at USA sammen vesteuropæiske lande dannede Nato. Nato er mest kendt som en forsvarsalliance.

145

Men det militære samarbejde står på en traktat med demokratiske værdier.

Medlemmerne af Nato er forpligtede på at have folkevalgte regeringer og at værne om individets frihed, demokrati og retsstatsprincipper.

150

Det er værdier, der værd at kæmpe for.

Det seneste eksempel på frihedskamp i Europa finder vi i Ukraines tapre og indædte modstand mod Ruslands aggressive fuldskalakrig.

155

Det ukrainske kæmper ikke blot for deres egen overlevelse. De kæmper for universelle værdier og idealer. Samt en international retsorden, hvor man respekterer de enkelte landes suverænitet.

160 Jeg har været i Ukraine flere gange. Senest i marts måned, hvor jeg deltog i markeringen af treårsdagen for den russiske massakre på befolkningen i Butja i krigens første uger.

Besøget gjorde dybt indtryk på mig.

165

I Butja blev uskyldige mænd, kvinder og børn mishandlet og henrettet. Uhyrlighederne er heldigvis grundigt dokumenteret. Det giver håb om, at de skyldige en dag vil blive retsforfulgt.

170 Når man er i Ukraine, bliver man imponeret over befolkningens vilje til at udholde prøvelser for at bevare deres frihed.

Jeg er blevet ven med min kollega i det ukrainske parlament, Ruslan Stefanchuk.

175

I anledning af grundlovsdag sendte han mig en personlig hilsen. Her skriver han: "På denne dag, hvor Danmark hylder de fundamentale principper om demokrati og retsorden, fortsætter Ukraine med at opretholde disse rettigheder, mens ukrainere ofrer deres liv i kampen mod Ruslands uprovokerede aggression."

180

Jeg synes, det meget præcist beskriver den situation, Ukraine befinder sig i.

Danskerne oplevede selv under den tyske besættelse 1940-1945, hvad det vil sige at være underlagt en fremmed magts vilje.

185

Jeg tror, det er en del af forklaringen på den store danske opbakning til Ukraines frihedskrig.

190

I forhold til Ukraine taler Christiansborg med én stemme. Og den er så klar og tydelig, at den kan høres helt i Kreml.

195

Danmark hjælper militært, økonomisk og humanitært. Mange danskere hjælper med at indsamle tøj og andre mangelvarer. Vi tager også imod ukrainske flygtninge, der søger ly for krigen hos os.

200

Vi har også lovet at være med til at genopbygge byen Mykolaiv i det sydlige Ukraine, når krigen en dag er slut.

Sådan skal det også være. Vores demokratiske arv forpligter os til at se ud over vores egne grænser.

205

Verden er blevet mindre. Vi hænger sammen. Vi kan ikke være fri, når et folk i den europæiske familie er truet på deres eksistens.

210

Det danske demokrati har dybe rødder. Der skal meget til at blæse det omkuld.

Men hvis vi tager det for givet, kan vi være på vej til at miste det.

Demokratiet lever mellem os – i samtalen, i uenigheden, i viljen til at lytte.

215

Det er en fælles pligt, vi deler. Ingen kan bære demokratiet alene. Det kræver os alle.

220

Demokrati er ikke forbeholdt mig og mine 178 kolleger på Christiansborg. Eller medlemmerne i kommunalbestyrelsen.

Demokrati er en måde at leve. En måde at omgås hinanden på. Demokrati er noget, vi har sammen.

Derfor har vi også et fælles ansvar med at passe på det, holde det i live og udvikle

det i fællesskab.

Det kan vi gøre på mange måder.

230 I har i dag valgt at gøre noget for demokratiet ved at fejre grundlovsdag.

Tak for det. Jeg håber, I vil bruge dagen på at tale med hinanden om stort og småt i vores samfund.

235 Fortsat god grundlovsdag.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

240

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale

URI

245

<https://www.dansketaler.dk/tale/soren-gades-grundlovstale-2025>

250

255

260